Dynamika rodinného soužití

Je vázána na etapy, v nichž se pár nachází.

- Na úplném počátku je etapa, kdy jedinci hledají vhodného partnera; pokud si vzájemně vyhovují, přesvědčují se o možnosti dlouhodobějšího vztahu, probíhá fáze vážné známosti, která po 1 a více letech ústí v rozhodnutí uzavřít sňatek.

- Další etapou je období soužití po sňatku do narození prvního dítěte, které trvá různě dlouho (od několika měsíců do několika let).

- Následuje etapa sžívání se s narozeným dítětem, které se postupně stává z kojence batoletem, až doroste do předškolního věku. Mezitím velmi pravděpodobně přichází na svět další dítě. Matka v té době čerpá mateřskou a posléze rodičovskou dovolenou, případně se o ni dělí se svým manželem. Toto období může trvat od 3 do 8 i více let.

- V následující etapě se rodina adaptuje na školní období svých dětí, probíhají rozhodování o výběru škol – ukončit základní školu nebo hlásit se do víceletých středních škol; kam po ukončení základního vzdělání; co dělat, když se objeví výukové či výchovné obtíže atd.

- Další etapa je v duchu dospívání dětí a později postupné vyprazdňování „hnízda“, kdy děti odcházejí z domova – hledání zaměstnání po střední škole, studium (VOŠ, bakalářské, ucelené VŠ), studium v zahraničí atd.

- Etapa, kdy rodiče zůstávají sami, děti se skutečně osamostatnily, založily vlastní rodiny, je dlouhá, protože může zahrnovat 20-30 roků (i více). Zahrnuje často období profesně produktivního věku a postupný přechod do důchodového věku, úmrtí jednoho z manželů a později i druhého.

Do života rodiny může zasáhnout nečekaná událost. Události **normativní** – sňatek, narození dětí, školní léta, dospívání, dospělost dětí – mohou vystřídat **paranormativní** události, jako je rozvod, nemoc člena rodiny, úmrtí, ztráta zaměstnání, ale i katastrofické události – záplavy, dovolená s prožitkem tsunami a ztrátou někoho z rodiny apod.

Krize (z řečtiny krisis = bod obratu)

Situace narušeného vnitřního nebo vnějšího přizpůsobení jedince nebo systému. Do té doby osvědčené adaptační mechanismy již nestačí na udržení rovnovážných procesů nutných k zajištění přežití. Je třeba využít nové strategie zvládání situace, ale vytvořit i odpovídající změny vnitřní struktury (Simon, F.B.; Stierlin,H.: Slovník rodinné terapie, Konfrontace 1995, Hradec Králové). Dvě formy poruch přizpůsobení – nouze a krize. Nouzi lze odstranit osvědčenými prostředky, **krize vyžaduje vytvoření nových vzorců chování**.

Gibson a Brown (1992) považují krizi za **stav, který se váže k náhlé, nezvyklé, nečekané a dramatické události a který je doprovázen strachem, úzkostí, hněvem, pocity viny**.

Feldmann (1993) v souvislosti s krizí říká: …"Nové životní úkoly nebo zvládání nových požadavků mohou vést ke zvýšenému psychickému napětí a zmenšení stability. **Dosavadní možnosti řešení nebo koncepty života jsou zpochybněny nebo již nestačí**. Krize proto často znamená předěl v životě."

Erikson, E.H. (1968) vnímá krizi jako určitý bod obratu, jako „ kruciální údobí rostoucí vulnerability – zranitelnosti – a současně zvýšeného potenciálu."

Vývojovou krizi někteří badatelé zaměnitelně pojmenovávají jako **krizi tranzitorní**; dle Plaňavy (MaR, Doplněk 2000) nemusí být jen něčím negativním. A to tehdy, kdy osvědčené adaptační mechanismy, způsoby chování a struktura systému (manželství, rodina) přestávají vyhovovat, brzdí nebo brání v plnění jeho funkcí a členům rodiny znesnadňují další vývoj či brání rozvoji v dané etapě jejich individuálního rozvoje. Pak jsou třeba zásadní změny.

Rodinné **vývojové krize mají na jednom konci osy parciální dysfunkci**, kdy vázne plnění jedné funkce rodiny nebo manželství a **na druhém pólu je dysfunkce totální**, kdy jde o rodinný rozvrat, při němž nefunguje nic.